

Varbergs Fornminnesförenings
Verksamhetsberättelse
för år 2006

STYRELSEN HAR UNDER 2006 BESTÅTT AV:

ORDFÖRANDE: ANDERS NYLÉN
VICE ORDFÖRANDE: ALLAN HYDEN
SEKRETERARE: MAUD ENQVIST
KASSÖR: MARITA BENGTTSSON
LEDAMÖTER: GÖRAN BENGTTSSON (VDI)
GÖRAN BENGTTSSON (VBG)
BRITT-MARIE CARLSTEDT
GUNNAR CARLSTEDT
GÖRAN ANDERSSON

SUPPLEANTER: LENA BERGLUND
ELISABETH MELLGREN
STIG JAKOBSSON

ÖVRIGA FUNKTIONÄRER:

VALBEREDNING: BENGT BENGTTSSON
OVE JOHANSSON
REVISORER: INGELA ANDERSSON
KURT ANDERSSON
SUPPL. REVISOR: SUSANNE STÅHLBERG

FOTO GÖRAN BENGTTSSON OCH GUNNAR CARLSTEDT

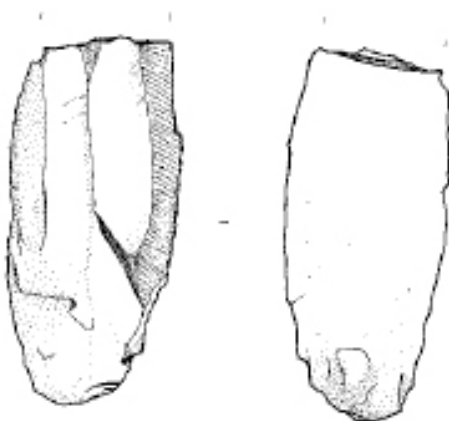
Föreningen har under det gångna året haft 6 st styrelsemöten samt 1 årsmöte.

Aktiviteterna under året har bestått av bl a föreläsningar, kulturminnesvandringar, resor, utgrävningar och inventering.

Verksamhetsåret inleddes med vårt årsmöte som genomfördes i sedvanlig ordning med bl a val, verksamhets-, ekonomisk-, och revisionsberättelse.

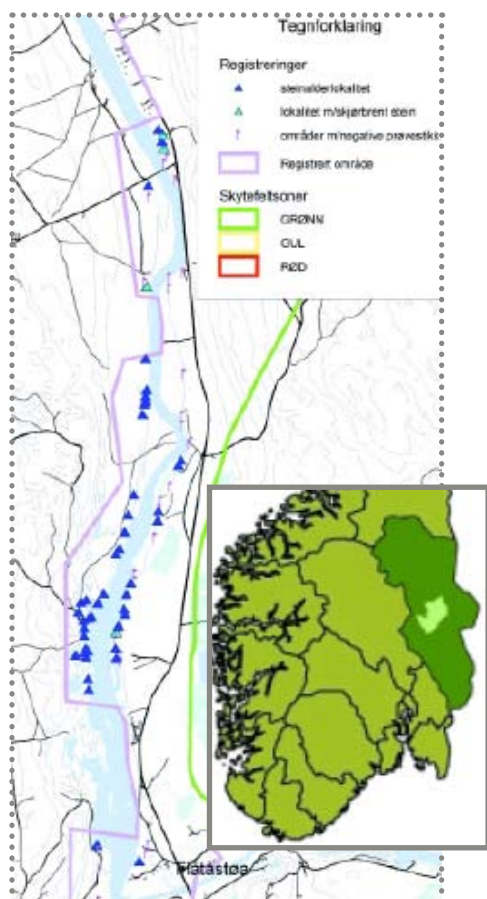
Till ordförande för mötet valdes Allan Hydén och sekreterare Maud Engqvist. Kaffe och fralla serverades efter förhandlingarna.

Vår första föreläsning för året skulle behandla den äldre stenålderns slutskede i Halland men kom i stället att handla om genomförda arkeologiska undersökningar i östra Norge. Det var naturligtvis vår eminente medlem Per Person som under en ganska lång tid deltagit med att undersöka kulturlämningar, på flera ställen i Norge, som föreläste för oss. Anledningen till utgrävningen var att Norska försvaret behövde nya områden till skjutfält då man blev tvungen att flytta denna verksamhet från tidigare områden vid Gardemoen. Undersökningen som sådan var enorm, både

till arealen mätt och till spännvidden av tids-epokerna som denna medförde.

Det handlade om undersökningsresultat allt från äldsta stenålder till "moderna" sætergårdar. Per Perssons föreläsning blev i vanlig ordning mycket intressant

och väl förberedd.
Stort tack Per!

I april var det så dags för en kulturmiljövandring. Denna skedde i Svartrå och leddes av Magnus Svensson och Lena Berglund och var knuten till den undersökning som skulle ske senare under året. Bra väder och mycket deltagare.

Årets första resa gick till norra Halland med rubriken "krumerur-jakt", och då syftades naturligtvis till

RAÄ:s vägs skylt med en kringla som visar

till kulturminnen eller andra sevärdheter. Hur som helst med det – vi startade med ett besök vid hållristningen vid Förlanda kyrka, där vi även passade på att titta på de ålderdomliga gravstenarna på kyrkogården. Ristningarna, och skålgroparna är belägna på en liten kulle mitt emot kyrkan och tillhör en av Hallands få ristningar på fast klippa. Bildpråket är enkelt och skall man tala om "släktskap" så känns Apelviksristningarna närmare än de Bohuslänska även om man här kan se skeppssymboler. Färden gick vidare till Ormen i För-

landaskog. Här är det inte tal om ett fornminne utan en geologisk sevärd-

het. Ett långt, ca 10 meter, smalt band av avvikande bergart som slingrar sig fram på hälleberget. Bilden är ett montage av flera fotografier tagna någon meters mellan- Vi fortsatte mot Borgsom är en fornborg längst ut på en halvö södra ände. En implantering med läge utmed den vid Fjärås rötter sanden.

Natur-
Bräck-
här

ge
med
rum.
åsen
och ligger
i Lygnerns
ponerande
ett strategiskt
gamla fornvägen
Bräcka, och med
nolikt från järnål-

ligtvis stannade vi till vid an och Li gravfält och låter jag Sjöborg beskrivning i Samlingar för Nordens fornälskare i början av 1800-talet tala:

"Fjärås Bräcka emellan Tom och Li, i ett pass emellan bergen. Bautastens-valplats af oviss ålder, men tyckes tillhöra tiden omkring 500:talet. Teckningen får man återse hos Richardson.

Stenarna voro då vid 200 och äro ännu vid 120. En därvid varande hög, kallad Frodes hög, har en ätt-häll, kallad Frodes sten, hvilken nyligen blifvit under-

sökt, hvaruti fanns en lerkruka med kol samt brända ben, och bland dem en människotand af ovanlig storlek; blef äfven ätthällen åter upprest, som har den ansenliga höjd af 11 alnar.

Midt uti finnas 5 ättekullar med bautastenar till fotkedjor. På platsen har man funnit en mängd brända ben, stycken af järn och kopparvapen, samt urnor, fyllda med en ovanlig mängd ben och pärlor, hvaraf finnes, att krigare äfven brukat pärlor till prydnad.

Ej allenast Frodes hög, utan äfven traditionen vill säga oss, att en Kong Frode här stridt och stupat. Af en gammal folksång erindrar man sig ännu dessa ord: Emellan Tom och Lie, Där måtte Kong Frode bie (bida).

Men de Nordiska ländernas Tideböcker uppgifva ingen Frode, som stupat i Halland. Det måste således vara någon af Historiens alldeles okänd vikingarfarare, som här företagit en misslyckad landstigning"

Därefter besökte vi under guidning kvarnstenbrottet i Annabo, vid Lygnerns norra strand, där man har kunnat konstaterat att man bröt handkvarns-stenar under järnålder/vikingatid.

Vi hann även med att beskåda ytterligare en ristning på denna resa, även om de flesta av oss var något tveksamma om hur "äkta" de var. De såg nog mer ut som ett resultat av

ett lekfullt senare datum än bronsålderns ristningar.

Ej att förglömma från denna resa var besöket vid en av Hallands riktigt stora jät-

tegrytor vid Förlanda. Mer stod egentligen på reseprogrammet men det började bli sent, så dessa får väl stå över till nästa gång.

Under hösten deltog medlemmar i föreningen vid en undersökning av två rösen inom ett så kallat röjningsröseområde på Hjulebergs marker i Abild under ledning av Magnus Svensson. Tyvärr kom vi igång sent på året och blåsten, det ihållande regnandet och den låga temperaturen var besvärande. De två rösen som undersöktes hade båda en diameter på tio meter. De framstod innan vi grävde i dem som ganska oregelbundna och låga men visade sig vara övertorvade i kanterna och antog efterhand form med rejäla kantkedjor. Inte i något av dem hittade vi några fynd och heller inget träkol eller tydliga inre konstruktioner. Det mest anmärkningsvärda är att det tidigare 100 x 100 meter stora registrerade röjningsröseområdet visade sig vara mycket större. Områ-

dets totala utbredning är åtminstone en kvadratkilometer eller 100 hektar!

Årets andra resa gick till Bohuslän. För detta hade föreningen hyrt in mini-bussar som tog oss runt till ett flertal sevärdheter. Vi besökte bland annat den berömda Hagadösen vid Stala på Orust. Dösen ligger högt i landskapet och med utsikt över den havsvik som under stenåldern bredde ut sig över ängsmarken nedanför. Den dåvarande strandlinjen gick kanske endast

ett 10-tal meter nedanför dösen. Området är mycket rikt på lämningar från både sten- och bronsålder och här finns förutom megalitgravar även rösen, högar, skålgropar och gravfält.

Vid utgrävningen 1915 hittade man bl a pärlor av bärnsten, en stenyxa, en flintdolk och ett hängsmycke av skiffer.

Färden gick vidare Uddevalla museum där Robert Hernek guidade och föreningen botaniserade i museets magasinssamlingar.

Vi besökte även, före detta, världens största skalbank. Skalbanken bildades i det arktiska Uddevalla för drygt 10 000 år sedan och är främst uppbyggd av stenmusslan och jättehavstulpanen.

Sista föreläsningen, handlade om den enorma kvarnstensproduktionen i Veddigeområdet. Föreläsare var undertecknad och som visade hur långt arbetet med att inventera och dokumentera hade framskridit.

Lämningarna är sannolikt rester av en "storindustri" i skogsområdena med rötter i tidigmedeltid eller kanske till och med under vikingatid. Tusentals mer eller mindre misslyckade kvarnstenar av både hand- och skvaltkvarnstorlek ligger kvar i skogsmarken och på de flesta ställen kan man fortfarande se spåren av stenbrytningen i form av gropar i urberget och mängder av skrotsten.

Även om det är skralt med de historiska källorna så tyder mycket på att det hela var en dansk företelse och till och med en verksamhet styrd från Åhs kloster.

Föreläsningen avslutades med en vandring i området en söndag några veckor senare där de som var intresserade kunde se hur kvarnstenarna ligger i terrängen. Eftersom markäga-

ren till
de jättegrytor som är belägna
vid Sannagård strax nordväst om

Veddige inför
dagens vardring
påpassligt hade

tömt grytan på
allt vatten pas-
sade vi på att
besöka denna.

Dessutom hade han placerat en
stege så att det gick att komma
ner till botten (om inte till grytans
botten utan så åtminstone till dess grusbädd).

Och mycket grodor var det där.....

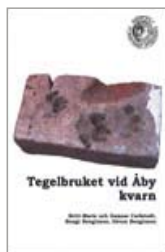
Föreningen har även arrangerat en studiecirkel under det
gångna året där vi med gemensamma krafter har försökt
förkovra oss, framför allt i att utifrån äldre flintteknik dess
föremål kunna utläsa ålder och grupptillhörighet under
stenåldern.

Förenings styrelse tackar slutligen dess medlemmar för det
gångna året och för att ni gör denna förening möjlig.
Vi hoppas även på ett nytt spännande 2007 med ett flitigt
deltagande vid föreningen föreläsningar, resor, varndringar
mm.

Vid tagentbordet:

Göran Bengtsson, Veddige (med hjälp av Magnus S)

Föreningens skrifter som finns att tillgå

Varbergs Fornminnesförening
c/o
Marita Bengtsson
Ringvägen 43
430 20 Veddige

www.varbergsfornminnesforening.se
styrelsen@varbergsfornminnesforening.se

Föreningen stöds av

Varbergs
Sparbank

Studie
främjandet